

Швець, Т.А. Готовності майбутнього вихователя до педагогічної діяльності як елемент професійної майстерності [Текст] / Т.А. Швець // Педагогічні науки: наук. видання. Вип.67. [Редкол.: С.С. Барбіна та ін.] - Херсон, 2015. – С. 420–424.

УДК 373.211.24:371.15

Швець Т.А.

ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті розглядається проблема готовності майбутнього вихователя до педагогічної діяльності як елемент професійної майстерності. Автор акцентує увагу на важливості практичної та теоретичної підготовки майбутніх педагогів в умовах ВНЗ та педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах

Ключові слова: готовність майбутнього вихователя, професійна майстерність, педагогічна практика, дошкільний навчальний заклад.

Сучасний рівень розвитку суспільства характеризується зміною пріоритетів освітньої парадигми, яка пред'являє нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців.

В умовах сучасного розвитку соціально-економічних процесів суспільства відбувається перехід до нових освітніх технологій, орієнтованих на варіативність, суб'єктність, творчу індивідуальність, особистісний потенціал фахівців, максимально готових до практичної діяльності, здатних швидко включатись у творчі інноваційні процеси і бути успішним в професійній діяльності і виявляти високий рівень готовності до її виконання. Сказане повною мірою відноситься до педагогів - фахівців всіх освітніх установ, а також до майбутніх фахівців в сфері педагогічної діяльності. Як показує аналіз нормативно-правового та науково-методичного поля, у сформованій в останні роки системі підготовки студентів теоретичне забезпечення підготовки студентів превалює над досвідом практичної професійної діяльності, соціальним досвідом, досвідом практичних відносин у сфері обраної професії, спілкування і взаємодії.

На необхідності підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільного виховання наголошується в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», пріоритетних напрямках Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах.

Мета статті- визначити складність структури готовності майбутніх вихователів до педагогічної діяльності, виділити основні компоненти готовності педагогічної взаємодії з дітьми дошкільного віку.

Сучасна професійна педагогічна освіта майбутнього вихователя передбачає розширення поля його підготовки за рахунок теоретичного та методичного компонентів навчання у ВНЗ. Одним з найбільш прийнятних варіантів такого перетворення є процес формування готовності майбутнього вихователя до створення ситуації успіху в роботі з дошкільниками. У динамічному світі професія вихователя залишається стабільною, хоча її зміст, умови праці, якісний і кількісний склад змінюються. Вихователь виступає як індивідуальний суб'єкт педагогічної діяльності і в той же час являє собою суб'єкт соціуму, будучи носієм суспільних знань, цінностей. Сучасній освітній системі притаманні суб'єкт-суб'єктні відносини. Реальність вимагає якісно нові моделі с професійного педагогічного освіти, створюють умови для розвитку особистісно-творчого потенціалу майбутнього вихователя і первісного накопичення практичного досвіду.

Успіх породжує сильний додатковий імпульс, сприяє становленню гідності вихованця, це запорука позитивного ставлення до навчання, школи, науки, праці як такої. Таким чином, ситуація успіху стає фактором розвитку особистості. Вона суб'єктивна та індивідуальна, її переживає будь-дошкільник, з будь-яким рівнем продуктивної діяльності[2].

Аналіз наукової літератури показує, що практично всі класики вітчизняної та зарубіжної педагогіки та психології зверталися у своїх працях до

проблем виховання інтересу до професійної діяльності у майбутніх фахівців. Це: Б. Р. Ананьєв, Л. С. Виготський, Ю. П. Азарова, Ш. А. Амонашвілі, Р. Щукіна, А. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, К. Д. Ушинський та ін.

Психолого-педагогічний аспект формування готовності студентів до розвитку професійних умінь майбутнього вихователя в системі дошкільного виховання розглядається в працях С. В. Бобришева, Ю. Кулюткина, К. М. Дурай-Новакової, Л. А. Кандибович, В. А. Слестеніна, В. О. Гербової, В. М. Кононова, М. Ю. Кистяковскої, М. І. Лисіної, С. Л. Новосолової, С. М. Теплюк.

Низка психологічних досліджень зробили вагомий внесок для ширшого розкриття змісту поняття готовності до професійної діяльності, велике значення серед яких мають професіограмні дослідження (І. Н. Шпільрейн, С. Г. Геллерштейн та ін.), дослідження профпридатності до діяльності (К. М. Гуревич, Г. М. Зараківський та ін.), а також дослідження професійного самовизначення (Є. А. Клімов, П. Р. Атутов, Є. А. Шумілін, М. І. Крилов, В. В. Чебишева та ін.).

Готовність - це не тільки властивість чи ознака окремої особистості, це концентрований показник діяльності суті особи, міра її професійної здібності. Психологічна готовність включає в себе з однієї сторони запас професійних знань, умінь і навичок; з іншої - риси особистості: переконання, педагогічні здібності, інтереси, професійна пам'ять, мислення, увага, педагогічна спрямованість думки, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості, що забезпечать успішне виконання професійних функцій.

Ядро готовності становлять психічні процеси і властивості. Вони є фундаментом якостей особистості. Якості і психологічні властивості особистості, психічні особливості і моральні якості, що є основою установки майбутнього вчителя на усвідомлення функцій педагогічної праці, професійної позиції, оптимальних способів діяльності, співвіднесення своїх здібностей з можливостями -- характеристики психологічної готовності.

Суть психологічної готовності:

- моральні та психологічні якості і можливості особистості;
- відношення свідомості і поведінки, суб'єктивності і об'єктивності свідомості.

Сучасні дослідження розкривають різні аспекти підготовки студентів дошкільних факультетів до роботи з дітьми в дошкільному навчальному закладі освіти. Зокрема, підготовка студентів до естетичного виховання дошкільників засобами українського народного декоративного мистецтва (О. Поліщук); навчання дошкільників української мови (Т. Котик); педагогічного менеджменту (Г. Закорченна) та самоменджменту (В. Мусієнко-Репська) в дошкільній освіті; до навчання техніки читання дітей 6-7 років (Н. Ковальова); у процесі педагогічної практики (Є. Прохорова); народознавчої роботи в дошкільному закладі (на матеріалі народної математики) (Л. Плетеницька); навчання техніки читання дітей 6-7 років (Н. Ковальова); формування риторичної культури (В. Тарасова); виховання у дошкільників навичок здорового способу життя (В. Нестеренко); педагогічної підтримки дітей дошкільного віку (Н. Колосова); використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників (І. Мардарова). Підготовка майбутніх вихователів ДНЗ до професійної діяльності у ВНЗ набула свого розвитку наприкінці ХХ століття і спрямована на фізичний, психічний і соціальний розвиток дітей дошкільного віку. Н. Колосова розкриває зміст готовності майбутніх вихователів до педагогічної підтримки і розуміє її як цілісне особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних і духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою компетентністю з питань надання педагогічної підтримки дітям дошкільного віку З кваліфікаційною характеристикою вихователя студенти знайомляться на заняттях педагогічного та методичного циклів, набуваючи професійні компетенції не тільки при засвоєнні теоретичних знань, але і в процесі практичних занять, на практиці в освітніх установах.

Основним напрямком діяльності ВНЗ є включення студентів, майбутніх вихователів у конкретну практичну професійну діяльність на заняттях та

педагогічної практики в дошкільному закладі, аналізуючи результати їх діяльності з позицій формування загальних і професійних компетенцій. Формування вищезгаданих компетенцій починається з вивчення теоретичних основ, що дає можливість майбутньому педагогу познайомитися з сутнісними характеристиками цієї діяльності, сформулювати свою педагогічну позицію. Теоретична підготовка передбачає знайомство з педагогічним досвідом багатьох поколінь, осмислення її доцільності для вирішення завдань розвитку особистості дитини. При цьому велике значення надається формуванню особистісних якостей студента на основі становлення його світогляду, особистого ставлення до діяльності майстрів-педагогів.

Так як сенс педагогічної діяльності полягає в розвитку особистості, то без знання педагогічних основ процесу розвитку людини стає неможливим грамотна організація освітньо-виховного процесу в дитячому садку і його вдосконалення в сучасних умовах оновлення парадигми дошкільної освіти.

Сучасні освітні стандарти вимагають реалізацію технології діяльнісного навчання, яка передбачає освоєння професійного досвіду в діяльності. Це передбачає включення студентів у конкретну практичну професійну або навчально-пізнавальну діяльність таким чином, щоб в результаті студенти оволоділи відповідними вміннями і навичками.

Виявлення педагогічних проблемних ситуацій, складання і розв'язання педагогічних завдань є одним з важливих методів формування професійного мислення студентів. У процесі вирішення педагогічних завдань студенти вчаться керувати педагогічними проблемами, знаходити вихід з важкої ситуації. Тому дається завдання - скласти умову і рішення педагогічної задачі з ситуації, яка мала місце під час практики в діяльності вихователя, іншого студента або своєї власної. Студенти навчаються алгоритму рішення завдання: вибір напрямку дій педагога, видів діяльності, загальних методів виховання; прогнозування результативності діяльності педагога; визначення методів і прийомів педагогічного впливу, їх ефективності[5].

При розробці комплексу завдань і завдань місце кожного завдання визначається з урахуванням вивчення теоретичного і практичного матеріалу. Враховується спрямованість на формування аналітичних, проектувальних та інших умінь. Завдання є основним дидактичним засобом підготовки студентів до професійної діяльності. Чим більше студент вирішить таких завдань з різними умовами, тим більш стійкими і в той же час стають гнучкими його вміння, більш стійкі професійні компетенції. Важливе місце відводиться завданням, спрямованим на розкриття особливостей організації занять з дітьми, які передбачають використання особистого досвіду дітей, активізацію їх пізнавальної діяльності, врахування індивідуальних особливостей дітей. Вміння розв'язувати задачі у студентів формуються поступово. Так, на елементарному рівні студенти вирішують їх методом «проб і помилок», іноді на здогадці, залучаючи свій життєвий досвід, студенти 4 курсів часто вирішують завдання творчим способом.

Велика роль у підготовці майбутніх вихователів відводиться педагогічної діагностики. Особливість педагогічної діагностики у тому, що її проведення не вимагає додаткового часу в навчальному процесі. Вона дозволяє виявити позитивні і негативні сторони методичної роботи, як на заняттях в аудиторіях, так і в дошкільному закладі.

Специфікою педагогічної практики є те, що студенти на певний період стають членами педагогічного колективу дошкільного закладу і, отже, підкоряються його розпорядку, йдуть єдиним планом роботи, традицій, дотримуються трудову дисципліну, здійснюють єдину принципову лінію у відносинах з дітьми. Беруть активну участь у педагогічних радах предметних методичних об'єднаннях, конференціях, на яких вивчають і узагальнюють досвід кращих вихователів.

Педагогічна практика завершується підсумковою конференцією, на якій підводяться підсумки і оцінюються результати практики, дослідницької роботи в рамках дипломної роботи на завершаемом етапі навчання[5].

Ще один аспект підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності, пов'язаний з педагогічним менеджментом у дошкільній освіті. У дослідженні Г. Закорченної доводиться, що підготовка майбутніх вихователів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті найбільш ефективно здійснюється у спеціально організованих умовах навчання, що концентрують пізнавальну активність майбутніх фахівців в єдності: змістового (що адекватно відображує специфіку дошкільного закладу як системного об'єкта їхньої професійної діяльності); операційного (що озброює їх знаннями сутності, функціональної структури, засобів здійснення управлінської діяльності) та ціннісного (що розкриває особистісний смисл і стимулює їхню потребу в неперервному самовдосконаленні як суб'єктів управління) аспектів. Автор наголошує, що на ефективність підготовки студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті впливають також суб'єктивні чинники: рівень сформованості в майбутніх вихователів інтелектуально-логічних, комунікативних і організаторських здібностей[3].

Отже, проаналізувавши науково-методичну літературу, можна зазначити, що готовність майбутніх вихователів до педагогічної діяльності є основою їх професійної майстерності та взаємодії з дітьми дошкільного віку. Саме від ступеню готовності студентів до подальшої професійної діяльності залежить успішність та ефективність їх самореалізації в обраній професії вихователя дошкільного навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борытко Н. М. Основания периодизации профессиональной подготовки в системе непрерывного образования педагога-воспитателя / Н. М. Борытко // Педагогический комплекс как региональная система непрерывного педагогического образования: тез. докл. науч. практ. конф.— Волгоград, 2001. С. 179 — 182.
2. Владимирова Е. Создать ситуацию успеха / Владимирова Е. // Практический журнал для учителя и администрации школы. — 2010. — № 3.

- 3.Закорченна Г.М. Підготовка студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти». / Закорченна Галина Михайлівна. – Одеса, 2000. – 24 с
4. Лопатин А. Создание ситуаций успеха — основа гуманизации образовательного процесса/ А. Лопатин// Народное образование. — 2004. — № 8. — С. 142—146.
- 5.Линенко А. Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї / А. Ф. Линенко. – Одеса: ОКФА, 1995. – 79 с.
- 6.Колосова Н.М. Підготовка майбутніх вихователів до педагогічної підтримки дітей дошкільного віку. Автореф. дис. ... кандидата пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти – Ялта, 2012. – 19с.
7. Слепцова И. Ф. Формирование готовности будущих воспитателей к взаимодействию с детьми дошкольного возраста в процессе профессиональной подготовки : дис. ... канд. пед. наук / И. Ф. Слепцова. — М., 2007. — 251 с.

Швец Т.А.

**ГОТОВНОСТЬ БУДУЩЕГО ВОСПИТАТЕЛЯ К
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ЭЛЕМЕНТ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА**

В статье рассматривается проблема формирования готовности будущего воспитателя к педагогической деятельности как элемент профессионального мастерства. Автор акцентирует внимание на важности практической и теоретической подготовки будущих педагогов в условиях ВУЗА и педагогической практики в дошкольных учебных заведениях

Ключевые слова: готовность будущего воспитателя, профессиональное мастерство, педагогическая практика, дошкольное учебное заведение.

Shvets T.A.

THE READINESS OF THE FUTURE TEACHER OF PRESCHOOLERS TO TEACHING AS AN ELEMENT OF PROFESSIONAL SKILLS

The article considers the problem of formation of readiness of the future teacher of preschoolers to teaching as an element of professional skills. The author focuses on the importance of theoretical and practical training of future teachers of preschoolers in the conditions of the university and teaching practice in pre-school educational institutions.

Key words: readiness of the future teacher's professional skills, pedagogical practice, pre-school educational institution.